

Mladi i čitanje u digitalnom okruženju

Prelog Vujić, Andrea

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:131:457268>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-08**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
Ak. god. 2019./2020.

Andrea Prelog Vujić

Mladi i čitanje u digitalnom okruženju

Diplomski rad

Mentorica: prof. dr. sc. Sonja Špiranec

Zagreb, rujan 2020.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenoj i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Andrea Prelog Vujić

(potpis)

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Mladi i čitanje.....	2
2.1. Mladi – pojam i definicija	2
2.2. Čitanje – složena jezična djelatnost.....	3
2.3. Čitanje u odnosu na pojavu novih medija	5
3. Digitalni jaz između generacija.....	9
3.1. Mladi u digitalnoj sadašnjosti i budućnosti	11
4. Aspekti oblikovanja dobrog čitatelja.....	12
4.1. Uloga knjižnica i knjižničara u oblikovanju mladih čitatelja	15
4.2. Načini poticanja čitanja	16
5. Anketno istraživanje.....	18
5.1. Svrha i cilj istraživanja	18
5.2. Hipoteza.....	18
5.3. Rezultati ankete	19
5.4. Rasprava	29
6. Zaključak	30
7. Literatura	31

1. Uvod

U ovom će radu biti riječ o mladima i njihovim navikama i interesima za čitanjem u digitalno doba. Pod pojmom mladih prisutne su različite podjele ovisno o rasponu godina i tumačenju fizičkih i psihičkih karakteristika, međutim u ovom će radu pažnja biti usmjerena na adolescente, tj, mlade osobe između četrnaeste i osamnaeste godine života. Čitanje je samo po sebi složena jezična djelatnost te ima važnu ulogu u društvenom, kulturnom, intelektualnom i osobnom razvoju pojedinca. Suvremena bi škola, zajedno sa školskom knjižnicom trebala biti jedan od čimbenika koji će poticati potrebu i interes za čitanjem, čitalačke navike te razvijati informacijsku pismenost i vještine. Razvojem digitalne tehnologije i elektronskih medija potrebno je još više raditi na očuvanju statusa čitanja i knjige, iako ona još nije izgubila svoju društvenu vrijednost. Suvremenu tehnologiju i servise treba iskoristiti u zadržavanju čitatelja te pokušati uspostaviti ravnotežu između novih i starih medija. Čitanje može postati zadovoljstvo i poželjna aktivnost uz uloženi trud mladih te poticaje roditelja, odgajatelja, stručnih suradnika i ostalih odgojno-obrazovnih djelatnika. Između mladih i starijih generacija postoji svojevrsan nesrazmjer u poimanju digitalnog razvoja, načina pristupa i poučavanja budući da su današnje generacije već rođene u digitalnom okruženju i izložene mnogobrojnim podražajima i utjecajima novih medija, servisa, aplikacija.

U ovom će radu biti provedeno i istraživanje u obliku online ankete kako bi se dobio bolji uvid u ponašanje i navike mladih vezano uz čitanje te utjecaj suvremene tehnologije i digitalnih servisa. Ciljna su skupina mladi od četrnaest do osamnaest godina. Svrha istraživanja jest prikazati utjecaj digitalne tehnologije i različitih medija na mlade te povezanost navedenog s navikama i obrascima ponašanja u odnosu na čitanje. Ciljevi su istraživanja preispitati čitanje kao aktivnost koja izaziva pozitivne ili negativne reakcije, utvrditi navike i učestalost čitanja kod mladih, preferenciju prema knjizi u tiskanom ili e-obliku te učestalost uporabe digitalnih servisa i uređaja i njihov utjecaj na čitanje.

Pretpostavka je da mladi sve manje čitaju te je njihov interes za čitanjem sve slabiji. Razvoj digitalne tehnologije i servisa odvlači im pažnju i zaokuplja većinu njihovog slobodnog vremena.

Potrebno je osmisлити drugačiji pristup knjigama i poticanju čitanja, istraživanja, pronalaženja podataka kako bi mladi razvijali svoju osobnost i rasli u emocionalnom, intelektualnom i društvenom smislu.

2. Mladi i čitanje

2.1. Mladi – pojam i definicija

Danas se pod mladošću podrazumijeva određena dobna faza, često neprecizna u razgraničenju, u pravilu od trinaeste pa do preko dvadeset godina. No nije se uvijek tijekom povijesti poimalo višegodišnje, „produženo“ vrijeme mladosti. Postojao je samo kratkotrajan prijelaz i prihvaćanje u društvo odraslih. Početak vremena mladosti općenito se prihvaća s nastupanjem puberteta za koje se prosječno uzima razdoblje od desete do trinaeste godine (Gudjons, 1994: 108).

Pojmom adolescencije označuje se cjelokupno razdoblje koje započinje nastupanjem puberteta i obuhvaća dužu fazu razvoja koja danas nije u potpunosti završena s osamnaestom godinom života. Iako je u klasičnoj razvojnoj psihologijskoj literaturi kraj adolescencije otprilike postavljen na osamnaestu godinu. Time završava prihvaćanje svijeta dječje dobi i nastaje novo jedinstvo (Gudjons, 1994: 108).

Pojam adolescencije većinom se upotrebljava za razdoblje u kojem mladi prelaze iz djetinjstva u odraslu dob, ali njezine dobne granice nisu strogo određene, mogu varirati ovisno o povijesnom i kulturološkom kontekstu. U pravilu je kod adolescenata riječ o životnoj dobi od 14. do 20. godine, a kod adolescentica od 12. do 18. godine (Ninčević, 2009: 121).

Neki autori adolescenciju dijele na tri faze: ranu, srednju i kasnu adolescenciju. Rana adolescencija započinje pubertetom, odnosi se na razdoblje između 10. i 14. godine, srednja adolescencija od 15. do 18. godine, dok bi kasna adolescencija bila podfaza čiji je kraj teško procijeniti, a obično se smješta između 19. i 22. godine. U adolescenciji ideje i koncepti postaju razumljivi na nov način te omogućuju adolescentima da mogu misliti o procesu mišljenja, razvijati pretpostavke i razmišljati o budućnosti (Rudan, 2004: 37-39).

U doba adolescencije mladi doživljaju i razne psihološke promjene, oblikovanje ličnosti i pokušaj uklapanja u društvo. Ponekad znaju biti emocionalno nestabilni te se opirati roditeljima i autoritetima. To je razdoblje u kojem se posebna pažnja treba posvetiti različitim utjecajima na mlade, počevši od vršnjaka, društva općenito pa do digitalnog okruženja kojem su mladi svakodnevno izloženi.

2.2. Čitanje – složena jezična djelatnost

Čitanje je jedna od najsloženijih jezičnih djelatnosti. Ono treba promatrati kao čin dešifriranja tradicije, povijesti i prisutnosti u svijetu. Takvo sagledavanje omogućuje razlikovanje čitatelja kao osobe koja odabire i sudjeluje u stvaranju teksta od onoga koji gotovo pasivno prima tekst. Danas je čitatelj gotovo svatko budući da rijetko tko ne prima svakodnevno informacije čitajući. Međutim, treba istaknuti čitanje za zadovoljavanjem intelektualne potrebe (Peti-Stantić, 2009: 5).

Čitanje je umijeće i služi u otvaranju prostora slobode, može se mijenjati baš kao što se i mi mijenjamo. Danas se često postavlja pitanje kako to da u društvu koje je zatrpáno pismenošću i pisanim materijalima, sve manje mladih pronalazi užitek u čitanju. Odgovor je vjerojatno u tome da ta pismenost nije onog karaktera koji zahtijeva intelektualni napor, a time je otežan i utjecaj obitelji i društvene zajednice te obrazovnog sustava na oblikovanje stavova o onome što se mora i onome u čemu se uživa (Peti-Stantić, 2009: 6-7).

Djeci bi se trebalo čitati odmalena te im usaditi odnos prema intelektualnim vrijednostima. Primarnu ulogu u tom činu ima obitelj, a kasnije odgajatelji, nastavnici i stručni suradnici, kako bi čitanje postalo cjeloživotna potreba.

Čitanje je zadovoljstvo, tjelesno i duhovno i izvor užitka. Čitanje od najranije dobi obuhvaća razvoj dječje osobnosti, razvija kognitivne i emocionalne spoznaje, također potiče razvoj jezika, oblikuje društveno i kulturno stajalište. Treba se koristiti čitanjem u motivaciji djece, kasnije mladih, za istraživanje svijeta i učenje novih koncepata. Ako je ovo nastojanje doživljeno kao ugodna aktivnost, djeca će i kao odrasli ljudi uživati u čitanju (Zovko, 2011: 27).

Svaki čitatelj tekstu pristupa s nekim predispozicijama, bilo kulturološkim, društvenim ili individualnim. Stoga bi obrazovni djelatnici trebali biti oni koji savjetuju i preporučuju djela za čitanje mladima, a ne propisuju (Galić, 2001: 83).

Sposobnost čitanja nije samo stvar pojedinca nego i škole, obitelji i zajednice koja ga okružuje. Potrebne su i knjižnice koje će pratiti društvene i tehnološke promjene kao i aktivni knjižničari koji će pomoći u pronalaženju i vrednovanju informacija (Sabolović-Krajina, 1998: 146).

Kada se govori o čitanju, važno je spomenuti i pojam pismenosti. Ona se kroz povijest različito poimala i definirala, ali postindustrijsko društvo smatra da pismenost nije zauvijek određena i završena. Aktivno uključivanje pojedinaca u društveni život nemoguće je bez sposobnosti čitanja i pisanja.

Postindustrijsko društvo pretpostavlja razvijanje i mijenjanje čitateljskih navika i pismenosti. U današnjem je svijetu neophodna informacijska pismenost, ali i poznavanje kulturnih dostignuća i činjenica iz opće kulture (Galić, 2001: 84).

Informacijska pismenost podrazumijeva snalaženje u pronalasku i vrednovanju informacija. Uz pojam informacijske pismenosti vezan je i pojam funkcionalne pismenosti koja se zasniva na razumijevanju poruka u svakodnevnom životu te sposobnosti razumijevanja stvarnog značenja i dubljeg smisla pročitanog (Sabolović-Krajina, 1998: 148).

Budući da u novije vrijeme funkciju knjiga često preuzimaju elektronički mediji potrebno je imati dobro razvijene vještine čitanja i informacijsku pismenost. Razvoj tehnologije uzrokuje brze promjene u umrežavanju okoline i razvoju novih usluga (Sabolović-Krajina, 1998: 149).

Osobe koje posjeduju navedene vrste pismenosti ostvarit će pozitivan učinak na osobni i društveni razvoj te će također biti motiviraniji za usavršavanje i cjeloživotno učenje.

Važan čimbenik u aktivnom sudjelovanju pojedinca u društvu jest pismenost koja uključuje sposobnost čitanja i razumijevanja značenja obavijesti. Bez toga pojedinac ne može sudjelovati u donošenju odluka od osobnog i društvenog interesa. Informacijska i komunikacijska tehnologija ima velik utjecaj na položaj čitanja i knjige te je sve veći porast funkcionalne nepismenosti. Tu je riječ o padu sposobnosti tečnog čitanja i shvaćanja pročitanog (Sabolović-Krajina, 1999: 5-6).

Društvenu sposobnost surađivanja s drugima radi ostvarivanja zajedničkih ciljeva omogućavaju mehanizmi socijalizacije u obitelji i drugim organizacijama te se tako na sljedeću generaciju prenose moralne i društvene vrijednosti, običaji i slično. Takav društveni kapital treba se očuvati i bogatiti koliko je to moguće. Međutim, dok se radi na digitalizaciji škola i knjižnica, treba imati na umu i broj nepismenih ljudi, tj. onih koji nisu sposobni koristiti pisani tekst za orijentaciju i posao (Nagy, 1999: 12-13).

Danas je uvriježeno mišljenje da mladi ne vole čitati, da rijetko čitaju i često ne razumiju pročitano. Postoji više razloga za to, no najviše se pozornosti pridaje utjecaju elektronskih medija.

Unatoč poplavi elektronskih medija značaj čitanja postaje puno važniji nego ranije jer je čitanje vještina koja ne poznaje granice medija te pretpostavka za služenje svim medijima. Ako ne postoji uspješna recepcija u čitanju, neće postojati ni u drugim područjima (Sabolović-Krajina, 1999: 6).

2.3. Čitanje u odnosu na pojavu novih medija

Pojavom novih sredstava masovnih medija knjiga ipak još nije izgubila svoju društvenu vrijednost. Međutim, ona ima konkurenciju u ostalim medijima koji zaokupljaju slobodno vrijeme, a ne zahtijevaju posebne duhovne ili fizičke napore: radio, televizija, film, video, računalo. Pravi će čitatelj dramatizacije ili ekranizacije pojedinih djela shvatiti kao izazov pa će posegnuti za drugim doživljajem, a to je knjiga (Bučević-Sanvicenti, 1999: 209).

Odjek književnog djela ne prestaje čitanjem, gledanjem ili slušanjem, nego se širi na sve strane. Trajno djeluje na oblikovanje društvene svijesti u pravcu na razvoj, obrazovanje i odgoj mladog naraštaja (Bučević-Sanvicenti, 1999: 210).

Živimo u doba brzog komuniciranja. Ljudi su razvili sposobnost pohranjivanja podataka i mogućnost njihove raspoloživosti u različitim oblicima. Ta sposobnost zapravo revolucionalizira posao, obrazovanje, slobodno vrijeme (Dryden i Vos, 2001: 39). Prethodni obrazac učenja potrebno je zamijeniti učenjem koje se temelji na otkrivanju, pronalaženju smisla, udublivanju, samoprocjenjivanju. Prava revolucija odnosi se na potrebu da se nauči kako učiti, kako misliti, kako usvojiti nove tehnike koje se mogu primijeniti na bilo koji problem, izazov (Dryden i Vos, 2001: 89).

Svijet u kojem je revolucija definirana internetom i računalima utječe na generacije, čak i više nego što su prethodne generacije bile oblikovane tiskom, radijem, televizijom. Tehnologija bi mogla stvarati i nesrazmjer između onih kojima je dostupna i onih kojima nije.

Danas je putem interneta moguće svakome, u svako doba i bilo gdje ponuditi materijale za učenje (Dryden i Vos, 2001: 94). Provjera obrazovnog sustava doći će iz njegove sposobnosti da u učenicima pobudi užitek učenja. Većina nas najbolje uči kroz djelovanje i sudjelovanje putem svih osjetila (Dryden i Vos, 2001: 110).

U koracima do uspjeha u učenju svakako treba uključiti i knjižnicu. Knjižnica bi trebala predstavljati izvor materijala za učenje i omogućiti interaktivno korištenje. Ako netko lako usvaja znanje čitajući, najbolje se usmjeriti na knjige, članke i slično. Ako netko najbolje usvaja znanje vizualnim putem, može potražiti video ili slike i grafikone, a ako nekom najbolje leži auditivni segment, tada može zatražiti audiomaterijale (Dryden i Vos, 2001: 153).

Djeca koja puno i dobro čitaju smatraju čitanje dobrim i ugodnim iskustvom. Vježbanje je element koji dovodi do tečnog čitanja, no da bi dijete odmalena vježbalo čitati ono mora biti okruženo knjigama. Moguće je na neki način smanjiti ili neutralizirati privlačnost filmova, televizije, računala, ali svi (roditelji, nastavnici, stručni suradnici) moraju sudjelovati u tom procesu. U nastavi književnosti moguće je angažirati mlade da pojedinačno čitaju, istražuju, zaključuju i debatiraju. Oni će tada imati osjećaj da je njihovo mišljenje važno te da je moguće prihvatiti i drugačiju interpretaciju od nastavnikove ili njihove. Postizanje višeg stupnja čitanja pozitivno utječe na razumijevanje pročitano, oblikovanje i izražavanje kritičkog stava i individualnog mišljenja (Nagy, 1999: 16-17).

Kako se neprestano javljaju novi mediji, postoji bojazan da će oni potisnuti knjigu. Novi mediji djeluju na djecu i mlade poput magneta, privlače ih svojom atraktivnošću i teško im se odvojiti od njih. Audiovizualna informacija postala je sastavnim dijelom naše svakodnevice (Težak, 1999: 41).

Kao što je to bio slučaj kada se pojavio film, tako se i dalje ponavljalo s pojavom ostalih medija (npr. televizije, stripa, radija...), za njih se mislilo da kvare mladež. Razumljiva je čovjekova bojazan da tehnika izmakne kontroli i uništi tradicionalne vrijednosti. Međutim, odgajatelji, pedagozi, nastavnici i roditelji i svi ostali koji se bave djecom, shvatili su da se nije moguće boriti protiv razvoja tehničkog izuma te da suvremene medije treba iskoristiti u borbi za stvaranje, tj. zadržavanje čitatelja (Težak, 1999: 41).

Stoga su se književna djela počela prenositi i u druge medije. Neki se popularan film može iskoristiti i za pobuđivanje interesa kod djece za čitanje djela na temelju kojeg je film nastao.

Očiti su utjecaji jednog medija na drugi. Proučavan je utjecaj književnosti na film i obrnuto, a u novije vrijeme zanimljivo je proučavati utjecaj računala na književnost. Film je na književnost utjecao na planu izraza, a računalo na književnost utječe na tematskom i jezičnom planu. Film je utjecao na pripovjednu tehniku modernog romana (kidanje kontinuiteta pripovijedanja, dinamična upotreba prostora i vremena, brz ritam itd.) (Težak, 1999: 42).

Djetinjstvo prijašnjih generacija obilježile su igre u prirodi, dok današnja djeca odrastaju većinom uz igru pomoću računala i ostale tehnologije. Samim time promijenjeni su i njihovi čitateljski interesi. Prvotno je pitanje većinom o broju stranica koje djelo sadrži, bitno im je da je djelo što kraće. I ta važnost kratkoće može se objasniti kao posljedica suvremenih medija i ubrzanog načina života.

U procesu modernizacije neizbježan je fenomen da vrijeme provedeno pred televizijom ili računalom raste, dok se vrijeme provedeno u čitanju smanjuje. Posljedica je toga pogoršavanje vještina čitanja kod djece i mladih. Taj se fenomen može spriječiti ako se uključi veza obitelj-škola-knjižnica te sustavno radi na povezivanju tradicije s inventivnošću i kreativnošću (Nagy, 1999: 15).

Brzi ritam današnjeg života i u umjetnosti koju mladi prihvaćaju ostavlja mjesta samo za ono što je brzo i kratko. U književnosti je to knjiga koja se može pročitati u dahu za sat-dva. Unošenje računalne tematike stvara i promjene na jezičnom planu. Novosti u računalnoj tehnologiji mijenjaju se vrtoglavom brzinom pa jednako brzo nastaju i novi nazivi koje mladi odmah usvajaju. Aktualnost i čitkost takvih djela pomažu da od mladih stvorimo čitatelje koji će posegnuti i za nekim vrjednijim djelima ako steknu naviku čitanja (Težak, 1999: 44-45).

Danas se do informacija, zabave i obrazovanja često dolazi putem elektronskih medija. Većina se stručnjaka slaže da iz njih treba izvući najbolje, tj. napraviti ravnotežu između starih i novih medija. Odrasli trebaju djeci osigurati sveobuhvatne oblike medijskog odgoja koji će im omogućiti stjecanje potrebnih kompetencija. A čitanje se smatra temeljnom kompetencijom za sva područja učenja i za sudjelovanje u društvenoj komunikaciji. Novi mediji mogu biti dobar posrednik do knjige, kao što knjiga može biti posrednik do novih medija (Stričević, 1997: 87). Dakle, potrebno je uspostaviti ravnotežu medija i osvijestiti da nije nužno njihovo međusobno isključivanje.

Novija istraživanja ukazuju na to da je vrijeme koje ljudi provode čitajući na ekranu sada gotovo izjednačeno s vremenom provedenim u čitanju s papira. Digitalno okruženje počelo je sve više utjecati na navike i ponašanja tijekom aktivnosti čitanja (Liu, 2012: 88 prema Gartner Inc., 2012).

Čitanje koje se odvija u digitalnom okruženju ima različite ciljeve poput identificiranja važnih pitanja, pronalaska informacija, vrednovanja informacija, sinteze i razmjene informacija. Do izražaja dolaze vještine i metode karakteristične za digitalno okruženje, ali i dalje je važno razumijevanje pročitano kao i u tiskanom okruženju (Leu et al., 2011: 7).

Margolin i suradnici (2013: 512-519) proveli su istraživanje o razumijevanju pročitano s ekrana i papira. Ispostavilo se da ne postoje velike razlike između ta dva okruženja, međutim smatralo se da je uzrok tome to što su ispitanici bili studenti koji su naviknuti na korištenje tehnologije.

Ljudi koji čitaju s ekrana dosta vremena troše na pregledavanje i skeniranje, nelinearno i selektivno čitanje. Pri takvom su čitanju čitatelji manje pažljivi te su slabije koncentrirani. Čitanje u digitalnom okruženju ima širok opseg, ali je površno u odnosu na čitanje u tiskanom okruženju (Liu, 2005: 705).

Tekstovi koji nastaju upotrebom digitalnih oblika zapravo zahtijevaju promjene čitanja. To se osobito odnosi na čitateljevu interakciju s takvim tekstovima. Suvremena nastava čitanja trebala bi uključivati više oblika pismenosti. Svi bi čitatelji trebali razviti nove, nelinearne načine čitanja (Grosman, 2013: 81).

Tekstovi u digitalnom obliku predstavljaju različite mogućnosti koje čitatelj može aktivirati. Čitatelj tekst može početi čitati i završiti na bilo kojem mjestu. Osnovni je oblik takvog teksta hipertekst koji čitatelju nudi blokove teksta i brojne mogućnosti veza, tj. poveznica na druge sastavnice. Na taj način čitatelj uspostavlja interakciju s tekstom. Digitalni tekstovi često uključuju i slikovnu građu, fotografije, grafičke prikaze, audio i videosastavnice. Takvo čitanje postaje rezultat odabira i pozornosti koju čitatelj posvećuje pojedinim elementima, neke izostavlja, a na nekima se dulje zadržava. Nestabilnost, fleksibilnost i interaktivno sudjelovanje glavna su obilježja čitanja u digitalnom okruženju (Grosman, 2013: 83-85).

Čitanje hiperteksta može utjecati na smanjenje pažnje čitatelja i dovesti do „rascjepkanog“ čitanja. Predviđeni koncept autora teksta ne mora biti isti kao koncept kojim će se voditi

čitatelj, a „klikanje“ zahtijeva manje truda nego dublje promišljanje. Stoga su mladi sve više skloni *multitaskingu*, simultano izvršavaju više zadataka i istodobno upotrebljavaju nekoliko servisa i uređaja (Liu, 2012: 87-89).

Čitatelji radije u digitalnom obliku čitaju tekstove koji su kraći, kada nešto neobavezno čitaju ili kada im je dosadno, a čitanje s papira radije će odabrati kada čitaju duže tekstove, kada trebaju o nečemu dublje razmišljati, kada moraju voditi bilješke (Liu, 2012: 89).

Digitalni oblici tekstova ne bi trebali služiti tome da tradicionalno, linearno čitanje s papira nestane, već bi trebali obogaćivati i osuvremenjivati metode doživljavanja i pristupa tekstu.

3. Digitalni jaz između generacija

Između mlađih i starijih generacija postoji određeni jaz što se tiče snalaženja u digitalnom okruženju te prihvaćanja i upotrebe digitalne tehnologije. Mlađe generacije od svog su rođenja okružene navedenim, dok su se starije generacije našle usred razvoja i sada su ga primorani, u većoj ili manjoj mjeri prihvatiti.

Kao rezultat odrastanja u određenom okruženju, tj. s određenom medijskom tehnologijom, nastaju medijske generacije. To je fenomen koji nastaje s pojavom digitalnih medija koji nameću ubrzavanje i skraćivanje nekih procesa. Pojam „digitalnih urođenika“ ili „digitalne generacije“ ponekad se upotrebljava kako bi se generaciju mladih razlikovalo od starijih generacija (Čuvalo i Peruško, 2017: 276-278).

Tim se fenomenom i nesrazmjerom pozabavio Prensky (2005: 23-26) koji je i skovao pojam „digitalnih urođenika“. Brzo širenje digitalne tehnologije krajem 20. stoljeća promijenilo je način na koji mladi razmišljaju i obrađuju informacije pa se dosadašnje obrazovne metode smatraju zastarjelima. Oni koji nisu rođeni u digitalnom svijetu, ali su se u jednom trenutku života našli okruženi novom tehnologijom uvijek će biti „digitalni pridošlice“. „Digitalni urođenici“ navikli su ubrzano primati informacije, vole paralelno raditi nekoliko poslova te preferiraju da slike prethode tekstu. Najbolje rade u internetskom okruženju, uživaju u trenutnim zadovoljstvima i nagradama. „Digitalni pridošlice“ većinom ne cijene nove osobine urođenika, njima su ove vještine strane jer su oni učili polako i sustavno pa tako i poučavaju. Oni smatraju da urođenici ne mogu uspješno učiti dok gledaju televiziju ili slušaju glazbu,

zato što oni sami to ne mogu. A ne mogu jer nisu to vježbali za vrijeme svog razvoja. Nakon digitalnog čuda pojavile su se dvije vrste sadržaja: naslijeđeni sadržaji i budući sadržaji. Naslijeđeni sadržaji uključuju čitanje, pisanje, matematiku, logičko razmišljanje, razumijevanje starih zapisa i ideja itd. I dalje su važni, ali pripadaju drugom vremenu. Budući sadržaji uglavnom su digitalni i tehnološki i uključuju softver, hardver, robotiku, nano tehnologiju, etiku, politiku, sociologiju, jezike i slično. Taj je budući sadržaj današnjim mladima vrlo zanimljiv.

Utjecaj novih tehnologija na mlade može se promatrati iz perspektive slobodnog vremena, načina učenja i svakodnevnog života. Nove tehnologije mijenjaju pristup informacijama i utječu na oblikovanje interesa mladih. Uključivanjem u svijet stvaranja i primanja informacija oni imaju više mogućnosti ostaviti tragove i proizvode za sadašnje i buduće generacije. Danas je dizajn tehnologije usmjeren na *user-friendly* koncept, što znači da ne moramo razumjeti kako ona funkcionira, nego je znati koristiti. Sve se više naglašava i upotreba računala u novim edukacijskim metodama. Međutim, uvođenjem ideje cjeloživotnog obrazovanja naglašava se važnost trajnog obrazovanja i usavršavanja svih dobnih skupina (Potočnik, 2007: 107-109).

Mladi više upotrebljavaju digitalnu tehnologiju i uređaje u odnosu na starije generacije, a također sve je više mladih koji posjeduju vlastite uređaje.

Novija istraživanja mladih pokazuju razlike u korištenju medija te sve veću važnost interneta i društvenih mreža, a smanjenje interesa za tradicionalnu televiziju i radio (Čuvalo i Peruško, 2017: 280 prema Ilišin, 2014; Potočnik, 2014).

Osobe rođene između 1980. i 1994. godine nazivaju se milenijском generacijom ili Y generacijom, to je prva generacija koja odrasta uz nove tehnologije. Njima je internet glavni izvor informacija, a digitalne medije dnevno koriste više od tri sata. Osobe rođene nakon 1995. godine smatraju se Z generacijom ili Google generacijom. Oni su rođeni u digitalnom okruženju i razlikuju se od generacija koje su odrasle okružene pasivnim medijima (radio, televizija, tisak), vole interaktivne medije i ne poznaju svijet bez računala i mobitela. Za razliku od njih, tzv. baby boom (poslije 2. svjetskog rata do 1964.) i X generacija (1965. – 1980.) većinom ima strah od nerazumijevanja i nepoznavanja rada na računalu i novim medijima (Stropnik, 2013: 14 prema Geck, 2006).

Istraživačka skupina CIBER provela je istraživanje o informacijskom ponašanju mladih. Studija je pokazala da se informacijska pismenost mladih nije usavršavala usporedno s većom dostupnošću informacijske tehnologije. Uz brzo pretraživanja interneta malo vremena posvećuju vrednovanju informacija, rijetko se vraćaju istim stranicama, ne razumiju svoje potrebe pa teško postavljaju strategije pretraživanja, dok im web tražilice služe kao glavno pomagalo u pretraživanju (Lasić-Lazić, Špiranec i Banek Zorica, 2012: 134 prema Rowlands et al., 2008).

Utjecaj novih tehnologija još je uvijek kontradiktoran, a često se definira kao oblik zabave i provođenja slobodnog vremena, prenositelja informacija, ali i manipulatora (Potočnik, 2007: 134).

Potrebno je znati procijeniti pozitivne i negativne učinke razvoja i upotrebe digitalne tehnologije, a mladi su ti koji su najviše izloženi i opterećeni promjenama. Često nemaju dovoljno iskustva i znanja kako bi procijenili moguće posljedice, stoga starije generacije trebaju imati svoju ulogu u usmjeravanju i pomoći mladima.

3.1. Mladi u digitalnoj sadašnjosti i budućnosti

Od trenutka kada današnja djeca dođu na svijet oni postaju dijelom stalne struje digitalne komunikacije i povezanosti. Iako su internet i digitalna zabava potaknuli kreativnost i omogućili pristup korisnom i zabavnom sadržaju, uzrokovali su i probleme, najčešće s digitalnom ovisnošću i pitanjem sigurnosti korisnika, osobito djece i mladih. Domet i raspon digitalizacije širi se i sve više iskorištava komercijalno. Sve više digitalnih uređaja, mrežnih platformi i aplikacija bit će dostupno djeci i mladima za upotrebu. Umjetna inteligencija i mrežno učenje ostat će prisutni, stvarat će nove mogućnosti, ali i nove izazove. Usprkos brzom povećanju korištenja interneta među djecom i mladima, mnogima zapravo nedostaju digitalne vještine i sposobnost procjene sigurnosti i vjerodostojnosti sadržaja s kojima se susreću na mreži (UNICEF, 2017: 6-7).

Razvoj tehnologije promijenio je način na koji djeca oblikuju i održavaju svoja prijateljstva.

Vidljiv je utjecaj i na načine na koje djeca provode slobodno vrijeme - neprekidan pristup mreži, društvenim medijima i igrama. Umjesto ograničavanja korištenja digitalnih medija, više pažnje treba posvetiti sadržajima i aktivnostima kojima se djeca bave (UNICEF, 2017: 25).

Budući da je digitalno okruženje u budućnosti neizbježno, treba voditi računa o tome da se pronađe ravnoteža između klasičnih načina pristupu informacijama, razvoju pismenosti, jezičnih, komunikacijskih i drugih vještina i noviteta digitalnog svijeta. Ako od početka radimo na oblikovanju mladih čitatelja i njihovih vrijednosti, kasnije će to postati odrasli ljudi koji će imati razvijenu svijest i potrebu za čitanjem.

4. Aspekti oblikovanja dobrog čitatelja

Književno se djelo može čitati na mnogo dobrih i loših načina. Loši čitatelji čitaju površno i nezainteresirano. Dobar čitatelj u čitanje unosi svoje iskustvo. To je igra između čitateljevog iskustvenog svijeta i piščeva poetskog svijeta. Pravo čitanje zapravo je stvaralački postupak jer čitatelj svojom maštom i predodžbama proširuje i obogaćuje tekst (Bučević-Sanvincenti, 1997 : 93-94).

Stručnjaci upozoravaju na porast funkcionalne nepismenosti, opadanje sposobnosti tečnog čitanja i shvaćanja onoga što se čita. Prosvjetni djelatnici i roditelji tvrde da današnja mladež premalo čita, ne voli čitati, rijetko kad poseže za knjigom u slobodno vrijeme. Čak i kada moraju čitati ne razumiju dublje značenje teksta (Sabljak, 1997: 89).

Kad bi se od samog početka inzistiralo na želji da se postane „književno obrazovan“, stvarajući kod djeteta unutrašnji stav usmjeren prema čitanju, sigurno bi bilo više odraslih koji vole čitati. Naučiti čitati „sad“ da bismo mnogo kasnije uživali u književnosti mladima je teže shvatiti (Bettelheim i Zelan, 1999: 15).

Djeca brzo shvaćaju da je od onoga što uče čitanje najvažnije i ako to ne usvoje, vjerojatno će se javiti određene posljedice. Sve to ovisi o urođenim sposobnostima, obiteljskoj sredini i slično. Jedan od najvažnijih čimbenika jest prezentacija književnog sadržaja. Književni sadržaj treba predstaviti kao vrijednost te objasniti njegov cjelokupni značaj (Bettelheim i Zelan, 1999: 11).

Kada se govori o čitateljskom sazrijevanju tijekom adolescencije, djevojčice se ranije formiraju kao čitateljice, upravo zbog ranije započetog kognitivnog razvoja, a djelomično i zato što u tim godinama pridaju veću vrijednost čitanju i imaju veći interes za čitanjem od dječaka (Rončević Zubković, 2013: 36).

Da bi djeca kasnije postali dobri čitači prvotno je potrebno uskladiti metode učenja čitanja s različitim sposobnostima pojedinca (bogatstvo rječnika, prirodna znatiželja, želja za razvijanjem duha i razumijevanjem svijeta, maštom) (Bettelheim i Zelan, 1999: 20).

Mladi ponekad čitaju u svrhu izvršavanja školske dužnosti ili zbog socijalne podrške, tj. odobravanja svojih nastavnika i suučenika pa tako njihovo čitanje i razumijevanje pročitano može ovisiti i o tome što je važno njihovoj okolini (Rončević Zubković, 2013: 38).

Čitanje, osobito čitanje radi zabave, utječe na mlade u razvijanju vještina čitanja i pisanja, razumijevanja, proširivanja rječnika, oblikovanja pozitivnog stava prema čitanju, povećavanju čitateljskog samopouzdanja te pronalaženju zadovoljstva u čitanju i u zrelim godinama. Osim toga, čitanje ima i druge dobrobiti kao što su povećanje općeg znanja i kulture, bolje razumijevanje drugih kultura, aktivnije sudjelovanje u zajednici, unapređivanje socijalnih vještina i sl. (Clark i Rumbold, 2006: 9-10).

Trebalo bi s različitih aspekata, još od ranog djetinjstva, raditi na tome da čitanje postane privlačna aktivnost u kojoj će kasnije mladi provoditi vrijeme.

U prevenciji neželjenog ponašanja te u nastojanju da mladi kvalitetno provode slobodno vrijeme knjižnice također imaju svoju ulogu. Nastojanja naših knjižnica ogledaju se u programima za mlade, osmišljavanju multimedijских sadržaja i računalnih radionica, tribina s edukativnim temama i slično. U prvom planu svakako treba biti interes mladih koji osigurava motivaciju, potrebno je polaziti od iskustava mladih, a rad u radionicama treba se temeljiti na aktivnom sudjelovanju, interakciji. Knjižnica također treba djelovati i odgojno te pomoći mladima u dolaženju do spoznaja i stjecanja znanja koji su u skladu s njihovim potrebama i sposobnostima. Knjižnica bi trebala biti prirodni prostor koji pomaže razvoju kreativnosti i aktivnosti mladih (Sabljak, 1997: 90-91).

Uz drugačiji pristup knjigama i čitanju, istraživanju, pronalaženju podataka, mladi mogu razvijati svoju osobnost i rasti u emocionalnom, intelektualnom i društvenom smislu.

Šeligo (2011: 134) navodi karakteristike djece koja puno čitaju:

- dobivaju poticaje za govorno i pismeno izražavanje
- izgrađuju sustav vrijednosti za prepoznavanje kvalitetne literature
- usvajaju etičke vrijednosti
- stječu novo znanje i proširuju spoznaje
- razvijaju sposobnost koncentracije, pažnje, pamćenja, mišljenja, logičkog zaključivanja
- razvijaju kritičko mišljenje
- razvijaju maštu
- bogate rječnik, razvijaju osjećaj za ljepotu jezika, upoznaju forme pismenog izražavanja
- bogate svoj emocionalni svijet
- zanimljivo i korisno provode svoje slobodno vrijeme

4.1. Uloga knjižnica i knjižničara u oblikovanju mladih čitatelja

Osnovna je zadaća suvremene škole zajedno s knjižnicom poticati potrebu za pisanim izvorima i ostalim vrstama građe, razvijati čitalačke navike te informacijske vještine koje su preduvjet za učinkovito pronalaženje informacija. To su i preduvjeti za uspješna postignuća u učenju i razumijevanju, poticanju mašte i uživanju u čitanju. U sklopu neposrednoga odgojno-obrazovnog rada s učenicima u knjižnici se posebna pozornost posvećuje razvijanju čitalačkih sposobnosti. Zadaća je knjižničara stvoriti od djece i mladih čitatelja koji će s oduševljenjem i radošću osjetiti književno djelo jer čitanjem otkriva raznolik svijet literature, motiviran je za čitanje i kreativno korištenje slobodnog vremena (Zovko, 2011: 29).

Knjižnice ulaze u sve sustave znanja, objedinjuju u radu različite medije i iskustveno pristupaju svojim korisnicima i njihovim potrebama. Temelj svih knjižničnih programa čine kulturološka, sociološka i edukativna dimenzija (Stričević, 1997: 83).

Temeljni zadaci svakog knjižničara trebaju biti mehanizmi poticanja čitanja korisnika, osobito mlađe populacije. Nameće se potreba što kreativnijeg osmišljavanja provođenja slobodnog vremena svojih korisnika (Bučević-Sanvicenti, 1999: 209).

Dakle, knjižnica ima neizostavnu ulogu u poticanju kulture čitanja svih svojih korisnika, a ponajviše mladih.

Za djecu i mlade u knjižnicama se mogu organizirati aktivnosti vezane i uz elektronske medije koje pomažu u svladavanju informatičke pismenosti. Internet, kao jedan od takvih medija, osigurava da se znanje pojedinca nadopunjava u dijalogu s drugima. Za knjižnicu je to „prostor unutar prostora“, tj. ruši fizičke granice i postaje vanjski resurs (Stričević, 1997: 87).

Postoje i faktori koji mladima proces čitanja čine odbojnim. U prvom je redu to cijena knjige, a potom i (ne)dostupnost knjige iz školske lektire (Galić, 2001: 82).

Za daljnji razvoj knjižnica za djecu i mlade bitni su sljedeći čimbenici: ostvarivanje demokratskog prava na informacije, edukacija, zabava i kulturni odgoj, osiguravanje pristupa novim medijima u području informacije i komunikacije, promicanje načela globalnog odgoja, nenasilja, razumijevanja (Stričević, 1997: 87).

4.2. Načini poticanja čitanja

Nisu svi mladi voljni i motivirani čitatelji, međutim to se u većini slučajeva može promijeniti ako se uloži dovoljno truda u poticanje čitanja.

Cullinan (2000: 14) navodi da programi za poticanje čitanja imaju neke od sljedećih karakteristika:

- programi su korisni i za korisnike i za osobe koje poučavaju
- sadrže materijale koji će potaknuti interes kod djece i mladih različitih čitalačkih sposobnosti
- čitači početnici i lošiji čitači imaju podršku te se primjenjuju metode za usvajanje čitanja
- postoje predviđene metode i modeli primjerene za one koji znaju dobro čitati
- svi sudionici imaju adekvatno vrijeme za „čitanje u sebi“ i mogućnost izbora

Neke od metoda koje se mogu upotrijebiti u nastavi jesu buđenje interesa najavom ili zajedničkim čitanjem, poticanje samostalnog čitanja i pisanja u pronalasku i prezentaciji podataka, suradničko čitanje, poticanje imitacije u čitanju, izrada liste prijedloga najboljih knjiga (Čudina Obradović, 2014 : 98).

Kao primjer jedne od takvih aktivnosti Bučević-Sanvicenti (1999: 210-212) navodi kviz u kojem se multimedijским pristupom pokušava osuvremeniti pristup mladim čitateljima. Sudionici su uključeni u praćenje TV i video projekcija, rad na računalu, rad na knjigama, znanstveno-popularnim i beletristikom, katalogima, slijepim kartama i sl. Raspoređeni su u nekoliko skupina te svaka skupina ima individualni zadatak za rješavanje. Na kraju svi razmjenjuju pronađene informacije. Moguće je primijeniti i stvaralačke radionice (npr. osmišljavanje priče, ilustriranje i oblikovanje u knjigu upotrebom tehnologije). U knjižnice je ušla informacijska tehnologija koja ovu djelatnost osuvremenjuje i unapređuje.

Moguća aktivnost za poticanje čitanja je i akcija pod nazivom *Moj prvi literarni pokušaj*. Sudionici se mogu okušati u pisanju i izvođenju pjesama i priča. Također, navodi se i primjer radionica upoznavanja sa stranim kulturama te kreativnih likovnih radionica oslikavanja haiku

stihova. Moguće je organizirati i javne tribine o temama koje su privlačne mladima, npr. *moje buduće zanimanje* (Bučević-Sanvicenti, 1999: 214).

Mladi često znaju pružati otpor čitanju koje je obavezno kao što su npr. lektirna djela, stoga je potrebno osmisliti poticajne aktivnosti i u tu svrhu.

Jedan je od takvih programa *lektira na drugačiji način* u kojem se učenici otvaraju i pripremaju za književni tekst kroz igru, glazbu, vježbe maštanja i opuštanja te su djela polazište za likovno oblikovanje ili scenski izraz (Čičko, 1999: 75).

Navedene aktivnosti i poticajni programi utjecat će na mlade kako bi razvili unutarnju motivaciju te će im čitanje predstavljati ugodnu aktivnost i pozitivnu vrijednost.

5. Anketno istraživanje

U svrhu dobivanja uvida u ponašanje i navike mladih vezano uz čitanje te utjecaj suvremene tehnologije i različitih vrsta medija provedeno je anketno istraživanje. Ciljna skupina bili su mladi od 14 do 18 godina, a anketa je sadržavala petnaest pitanja jednostrukog ili višestrukog odabira. Anketa je bila anonimna te je provedena u razdoblju od 17. lipnja do 1. srpnja 2020. godine putem online platformi Teams i Yammer, a ispunilo ju je 279 ispitanika.

5.1. Svrha i cilj istraživanja

Svrha je istraživanja prikazati utjecaj digitalne tehnologije i različitih medija na mlade te povezanost navedenog s navikama i obrascima ponašanja u odnosu na čitanje. Ciljevi su istraživanja preispitati čitanje kao aktivnost koja izaziva pozitivne ili negativne reakcije, utvrditi navike i učestalost čitanja kod mladih, preferenciju prema knjizi u tiskanom ili e-obliku, te učestalost uporabe digitalnih servisa i uređaja i njihov utjecaj na čitanje.

5.2. Hipoteza

Pretpostavka je istraživanja da mladi sve manje čitaju, a njihov je interes za čitanjem sve slabiji. Razvoj digitalne tehnologije i različitih vrsta medija odvlači im pažnju i zaokuplja većinu njihovog slobodnog vremena. Mladi izbjegavaju čitanje i posjet knjižnicama, a ako nešto čitaju radije će odabrati tekstove u e-obliku.

5.3. Rezultati ankete

U prvom su pitanju ispitanici trebali označiti spol. U anketi je sudjelovalo 107 osoba muškog spola i 172 osobe ženskog spola. Slika 1. prikazuje omjer ispitanika prema spolu.

1. Spol:

[Više pojedinosti](#)

Slika 1. *Spol*

U drugom su pitanju ispitanici trebali označiti godine starosti. Ponuđeni su odgovori od četrnaest do osamnaest godina što je ujedno bila i ciljna skupina. Iako se pojam mladih može različito definirati u odnosu na raspon godina, ovo je istraživanje usmjereno na navedeno razdoblje jer se tada još uvijek formiraju stavovi i navike, oblikuje ličnost pojedinca. Obično s osamnaest godina mladi završavaju srednjoškolsko obrazovanje i postaju punoljetni.

Najmanji udio ispitanika činili su mladi od četrnaest i osamnaest godina (18 i 27 ispitanika), dok se veći udio koncentrirao oko petnaestogodišnjaka, šesnaestogodišnjaka i sedamnaestogodišnjaka (58, 89 i 87 ispitanika). Slika 2. prikazuje udio ispitanika prema godinama starosti.

2. Godine starosti:

[Više pojedinosti](#)

● 14	18
● 15	58
● 16	89
● 17	87
● 18	27

Slika 2. *Godine starosti*

Treće se pitanje odnosilo na izražavanje stava prema čitanju (*Voliš li čitati?*). 174 ispitanika odgovorilo je potvrdno, dok je 105 ispitanika označilo odgovor *ne*. Dakle, 62% ispitanika ima pozitivan stav prema čitanju, dok 38% izjavljuje da ne voli čitati. Omjer je vidljiv na slici 3.

3. Voliš li čitati?

[Više pojedinosti](#)

● DA	174
● NE	105

Slika 3. *Voliš li čitati?*

Ispitanici su zatim trebali procijeniti svoje čitateljske sposobnosti, prema ponuđenim odgovorima (*Čitam odlično, razumijem pročitano. Čitam osrednje, ponekad ne razumijem tekst u potpunosti. Čitam loše, ne razumijem većinu pročitano. Ne znam procijeniti.*). Najviše je ispitanika odgovorilo da čita osrednje (njih 141), a 124 procijenilo je da čita odlično i sve razumije. Četvero smatra da čita loše i ne razumije većinu, dok njih desetero ne zna samostalno procijeniti vlastite čitateljske sposobnosti – slika 4.

4. Procijenite svoje čitateljske sposobnosti.

[Više pojedinosti](#)

● Čitam odlično, razumijem pro...	124
● Čitam osrednje, ponekad ne r...	141
● Čitam loše, ne razumijem veći...	4
● Ne znam procijeniti.	10

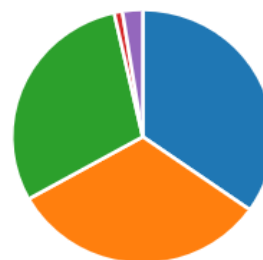
Slika 4. Procijenite svoje čitateljske sposobnosti.

U petom su pitanju ispitanici mogli odabrati više tvrdnji koje povezuju s čitanjem (*Potiče razvoj pismenosti i jezičnog izražavanja. Utječe na razvoj mašte. Utječe na razvoj opće kulture. Ne vidim korist u tome. Nemam mišljenje o tome.*). Velik je broj ispitanika odabrao prva tri odgovora, u kojem se ističu pozitivne vrijednosti i učinci čitanja, dok je njih samo sedmero označilo da ne vidi korist u čitanju, a sedamnaestero nema uopće mišljenje o tome. Udio odabranih tvrdnji vidljiv je na slici 5.

5. Za ovu tvrdnju možeš odabrati više odgovora. Čitanje:

Više pojedinosti

● potiče razvoj pismenosti i jezič...	237
● utječe na razvoj mašte	219
● utječe na razvoj opće kulture	202
● ne vidim korist u tome	7
● nemam mišljenje o tome	17

Slika 5. Za ovu tvrdnju možeš odabrati više odgovora. Čitanje:

Šesto pitanje odnosilo se na učestalost posjećivanja školske knjižnice budući da je to središnje mjesto u kojem mladi mogu pronaći informacije, sudjelovati u raznim aktivnostima i provoditi obvezno ili slobodno vrijeme u čitanju. Najveći broj ispitanika (164) odgovorio je da školsku knjižnicu posjećuje jednom mjesečno. Pretpostavka je da se ovdje radi samo o mjesečnom vraćanju i posuđivanju obaveznih lektirnih djela. 40 ispitanika odgovorilo je da knjižnicu posjećuje dva do tri puta mjesečno, a samo njih osam više od tri puta mjesečno. Čak 67 ispitanika odgovorilo je da knjižnicu ne posjećuje nikada. Na slici 6. prikazana je učestalost posjećivanja školske knjižnice.

6. Koliko često posjećuješ školsku knjižnicu?

Više pojedinosti

● jednom mjesečno	164
● 2-3 puta mjesečno	40
● više od 3 puta mjesečno	8
● nikada	67

Slika 6. Koliko često posjećuješ školsku knjižnicu?

Što se tiče izbora knjige u tiskanom obliku ili knjige u e-obliku, 221 ispitanik odlučio se za knjigu u tiskanom obliku, dok bi njih 58 radije odabralo knjigu u e-obliku (slika 7.). Iz ovoga je moguće zaključiti da unatoč zasićenosti i okruženosti digitalnom tehnologijom, većina mladih ipak još uvijek radije odabire klasičnu knjigu u tiskanom obliku.

7. Radije ćeš izabrati:

[Više pojedinosti](#)

● knjigu u tiskanom obliku	221
● knjigu u e-obliku	58

Slika 7. Radije ćeš izabrati:

Vežano uz odabir ili mogućnost čitanja u e-obliku nameće se pitanje izbora uređaja, tj. medija putem kojeg će se pristupiti knjizi u e-obliku. Vodeće mjesto zauzima mobitel (123 odgovora), zatim računalo (107 odgovora), tablet (38 odgovora), dok se za e-čitač odlučuje samo 11 ispitanika. Moguće je objašnjenje ovakve raspodjele odgovora veća dostupnost mobilnih uređaja u odnosu na ostale uređaje, kao i praktičnost manjeg uređaja u odnosu na veličinu ostalih uređaja. Raspodjela odabira prikazana je na slici 8.

8. Ako čitaš ili moraš čitati u e-obliku odabrat ćeš:

[Više pojedinosti](#)

● e-čitač	11
● računalo	107
● mobitel	123
● tablet	38

Slika 8. Ako čitaš ili moraš čitati u e-obliku odabrat ćeš:

U devetom pitanju ispitanici su trebali označiti tvrdnje koje se odnose na njihovo mišljenje vezano uz prednosti ili mane knjiga u e-obliku. Moguće je bilo odabrati više odgovora. Uz pitanje – *Što smatraš prednošću knjiga u e-obliku?* ponuđeni su odgovori: *lakša dostupnost (ne moram ići u knjižnicu ili knjižaru), čitanje na ekranu, praktičnija za upotrebu, nema prednosti*. Najviše je ispitanika kao prednost navelo lakšu dostupnost jer ne moraju fizički posjetiti određeno mjesto kako bi došli do knjige, dok se čak 40 odgovora odnosilo na to da knjiga u e-obliku nema prednosti. Raspodjela odgovora vidljiva je na slici 9.

9. Što smatraš prednošću knjiga u e-obliku? Moguće odabrati više odgovora.

Više pojedinosti

● lakša dostupnost (ne moram i...	235
● čitanje na ekranu	14
● praktičnija je za upotrebu	80
● nema prednosti	40

Slika 9. Što smatraš prednošću knjiga u e-obliku?

U desetom pitanju ispitanici su imali ponuđene tvrdnje vezane uz prednosti ili mane knjiga u tiskanom obliku. Moguće je bilo odabrati više odgovora. Ponuđeni su odgovori: *dostupnija je jer se može pronaći u knjižnici ili knjižari, mogu se opipati stranice tijekom čitanja, lakše je čitati s lista papira nego s ekrana, nema prednosti*. Najviše je ispitanika odabralo odgovore da je lakše čitati s papira nego s ekrana te da preferiraju imati knjigu u rukama u fizičkom obliku. Dvadeset odgovora odnosilo se na tvrdnju da knjiga u tiskanom obliku nema prednosti. Raspodjela odgovora vidljiva je na slici 10.

10. Što smatraš prednošću knjiga u tiskanom obliku? Moguće odabrati više odgovora.

[Više pojedinosti](#)

● dostupnija je jer se može pron...	45
● mogu se opipati stranice tijekom...	164
● lakše je čitati s lista papira neg...	221
● nema prednosti	20

Slika 10. Što smatraš prednošću knjiga u tiskanom obliku?

Sljedeće pitanje odnosilo se na količinu vremena provedenog na internetu. Čak 108 ispitanika odgovorilo je da na internetu dnevno provodi više od četiri sata, 68 ispitanika provodi 3-4 sata, 67 ispitanika 2-3 sata, a samo njih 28 provodi 1-2 sata te 8 ispitanika manje od jednog sata. Iz priloženih odgovora (slika 11.) razvidno je da velik dio slobodnog vremena mladih uključuje vrijeme provedeno na internetu i to za najveći broj ispitanika iznosi više od četiri sata dnevno.

11. Koliko vremena dnevno provodiš na internetu?

[Više pojedinosti](#)

● manje od 1 sata	8
● 1-2 sata	28
● 2-3 sata	67
● 3-4 sata	68
● više od 4 sata	108

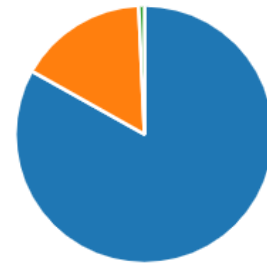
Slika 11. Koliko vremena dnevno provodiš na internetu?

Nastavno na prethodno pitanje ispitanici su trebali odabrati uređaj s kojeg najčešće pristupaju internetu. Uvjerljivo najviše odgovora odnosi se na mobitel (232), dok je 45 ispitanika odabralo računalo, a tek dva ispitanika tablet (slika 12.). Ovdje dolazi do izražaja jednostavnost i praktičnost mobilnih uređaja kao prvog izbora za pristup internetu.

12. S kojeg uređaja najčešće pristupaš internetu?

[Više pojedinosti](#)

● mobitel	232
● računalo	45
● tablet	2

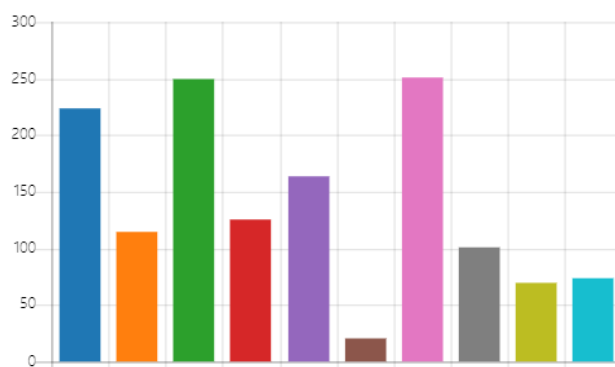
Slika 12. S kojeg uređaja najčešće pristupaš internetu?

Budući da mladi velik dio svog vremena provode *online*, trinaesto se pitanje odnosilo na korištenje pojedinih aplikacija i servisa na dnevnoj bazi. Bilo je moguće odabrati više odgovora. U odgovorima su bili ponuđeni: *Google, Facebook, Instagram, WhatsApp, Snapchat, Twitter, Youtube, TikTok, Viber, online igrice*. *Google, Instagram* i *Youtube* prikupili su više od dvjesto odgovora, *Facebook, WhatsApp, Snapchat* i *TikTok* između sto i dvjesto odgovora, dok su jedino *Viber, Twitter* i *online igrice* dobili manje od sto odgovora. Prema prikupljenim odgovorima vidljiva je popularnost pojedinih aplikacija i servisa, a osobito je važno istaknuti koliko velik broj ispitanika upotrebljava značajan broj servisa i aplikacija na dnevnoj bazi. Raspodjela odgovora prikazana je na slici 13.

13. Koje od navedenih aplikacija i servisa upotrebljavaš na dnevnoj bazi? Moguće je označiti više odgovora.

[Više pojedinosti](#)

● Google	223
● Facebook	115
● Instagram	250
● WhatsApp	126
● Snapchat	164
● Twitter	20
● Youtube	251
● TikTok	101
● Viber	70
● online igrice	73

Slika 13. Koje od navedenih aplikacija i servisa upotrebljavaš na dnevnoj bazi?

Sljedeće pitanje odnosilo se na to smatraju li ispitanici da ih digitalna tehnologija ometa u učenju ili čitanju. 133 ispitanika odgovorila su potvrdno. Međutim, zanimljiv je podatak da čak njih 82 smatra da ih digitalna tehnologija ne ometa, a 64 ne zna procijeniti utjecaj navedenog. Prikaz odgovora na slici 14.

14. Smatraš li da te digitalna tehnologija ometa u učenju ili čitanju?

[Više pojedinosti](#)

● DA	133
● NE	82
● Ne znam	64

Slika 14. Smatraš li da te digitalna tehnologija ometa u učenju ili čitanju?

Mladi su u odnosu na prethodne generacije sposobniji raditi nekoliko stvari odjednom te biti okruženi s više podražaja, medija, uređaja, što ne mora nužno značiti nemogućnost obavljanja pojedinog zadatka. Posljednje pitanje u anketi odnosilo se na to mogu li ispitanici istodobno čitati tekst s razumijevanjem, a za nešto drugo upotrebljavati digitalne uređaje i servise. 65 ispitanika odabralo je odgovor *mogu, s lakoćom*, 138 ispitanika odgovorilo je *mogu, ali vjerojatno neću sve uspješno shvatiti*, dok je njih 65 odabralo odgovor *ne mogu, to me dekoncentrira*. Dakle, samo 23% ispitanika smatra da ih upotreba digitalne tehnologije ometa te ima lošiji učinak na obavljanje određenih zadataka. Slika 15. prikazuje raspodjelu odgovora.

15. Možeš li istodobno čitati tekst s razumijevanjem, a za nešto drugo upotrebljavati digitalne uređaje i servise.

[Više pojedinosti](#)

● Mogu, s lakoćom.	76
● Mogu, ali vjerojatno neću sve ...	138
● Ne mogu, to me dekoncentrira.	65

Slika 15. Možeš li istodobno čitati tekst s razumijevanjem, a za nešto drugo upotrebljavati digitalne uređaje i servise?

5.4. Rasprava

Iako je istraživanju prethodila hipoteza da mladi sve manje čitaju, ipak je većina ispitanika izrazila pozitivan stav prema čitanju. Najveći broj ispitanika svoje je vještine čitanja procijenio kao odlične i osrednje, dok neznatan broj smatra da čita loše ili ne zna procijeniti vlastite sposobnosti. Zanimljiv je podatak da se značajan broj odgovora odnosio na pozitivne tvrdnje o čitanju, iako gotovo 59% ispitanika posjećuje školsku knjižnicu jednom mjesečno. Ipak, kada čitaju još uvijek će radije odabrati knjigu u tiskanom obliku, iako ispitanici pronalaze pozitivne strane i knjiga u e-obliku i tiskanih knjiga. Ako se susretnu s čitanjem u e-obliku najčešće će posegnuti za mobitelom ili računalom, što je vjerojatno posljedica velike zastupljenosti i praktičnosti tih uređaja.

Značajan broj ispitanika (oko 38%) na internetu provodi više od četiri sata dnevno, što je pokazatelj koliko vremena digitalno okruženje zauzima u dnevnoj raspodjeli vremena mladih. Ispitanici na dnevnoj bazi upotrebljavaju velik broj aplikacija i servisa te im je pažnja raspršena na više njih. Pritom oko 47% ispitanika smatra da ih digitalna tehnologija ometa u učenju i čitanju, 29% smatra da im ne stvara problem, dok gotovo 23% ispitanika ne zna kako digitalna tehnologija utječe na njihov proces čitanja i učenja.

Također, zanimljiv je podatak da oko 23% ispitanika ne može čitati tekst s razumijevanjem i istodobno upotrebljavati digitalnu tehnologiju za nešto drugo, dok ostatak ispitanika tvrdi da ih to ne ometa i da mogu u potpunosti ili barem djelomično shvatiti pročitano iako su okruženi većim brojem podražaja.

Može se zaključiti da mladi još uvijek nisu u potpunosti izgubili interes za čitanjem, ali digitalno okruženje igra veliku ulogu u oblikovanju njihovih navika i interesa u budućnosti. Potrebno je raditi na održavanju interesa za čitanjem kod mladih te naglašavanju pozitivnih vrijednosti koje proizlaze iz kontinuiranog razvoja i rada na intelektualnim sposobnostima te pismenosti (funkcionalnoj, informacijskoj). Iako je današnja mladež od samog rođenja u digitalnom okruženju, uz mnoštvo medija i uređaja, još uvijek je moguće pravovremenim intervencijama i ciljanim aktivnostima utjecati na oblikovanje njihova kulturnog, društvenog i intelektualnog razvoja.

6. Zaključak

Čitanje je složena jezična djelatnost te je vrlo važno ostvariti cilj da ono postane ugodna i poželjna aktivnost i intelektualna potreba. Knjižnice općenito imaju pripadajuću ulogu u motiviranju i poticanju kulture čitanja. Ako knjižnica od djece i mladih stvori aktivnog čitatelja, vrlo će vjerojatno dobiti i odrasle pojedince s oblikovanom ličnošću i razvijenim kulturnim, društvenim i intelektualnim odlikama. Također, potrebno je razvijati informacijsku pismenost i vještine, osobito u suvremenom svijetu u kojem su digitalni mediji i okruženje svakodnevnica; treba iskoristiti nove medije u zadržavanju čitatelja i osmišljavanju aktivnosti i programa koji će poticati potrebu i interes za knjigom i čitanjem. Mladi su najviše izloženi i opterećeni promjenama, no potrebno je procijeniti pozitivne i negativne učinke razvoja i upotrebe digitalne tehnologije i usmjeravati mlade koji nemaju dovoljno iskustva i znanja kako bi procijenili moguće posljedice.

Iako je pretpostavka da mladi sve manje čitaju, provedeno istraživanje među 279 ispitanika u dobi od četrnaest do osamnaest godina putem ankete, pokazalo je da ipak većina ispitanika još uvijek ima pozitivan stav prema čitanju, iako mali udio posjećuje školske knjižnice više od jednom mjesečno. Još uvijek radije izabiru knjigu u tiskanom obliku, ali smatraju da i knjige u e-obliku imaju svojih prednosti. Velik broj ispitanika provodi više od četiri sata dnevno na internetu te upotrebljava mnoštvo aplikacija i servisa na dnevnoj bazi. Zanimljiv je podatak da manje od 50% ispitanika smatra da ih digitalna tehnologija ometa u učenju i čitanju, a također više od polovice može istodobno čitati ili učiti, a upotrebljavati digitalne uređaje i servise za nešto drugo.

Može se zaključiti da današnje generacije mladih svakako funkcioniraju drugačije u odnosu na prethodne i u intelektualnom i društvenom smislu te većinu svog vremena provode neprestano „umreženi“ i okruženi digitalnom tehnologijom. Za njih je to sasvim normalna pojava i na to su navikli.

No i dalje je vrlo važna uloga odraslih, roditelja, odgajatelja, obrazovnih djelatnika kako bi se mladima usadile prave vrijednosti vezane uz čitanje te osobni, društveni i kulturni razvoj u budućnosti.

7. Literatura

1. Bettelheim, B.; Zelan, K. Čitanje i dijete. // Kako razvijati kulturu čitanja : zbornik / priredila Ranka Javor. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 1999. Str. 11-21.
2. Bučević-Sanvincenti, L. Čitanje i suvremeni mediji. // Zbornik radova / Međunarodno savjetovanje Narodne knjižnice – izazov promjena. Rijeka : Gradska knjižnica ; Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1997. Str. 93-97.
3. Bučević-Sanvincenti, L. Uloga knjižničara kao promotora i poticatelja čitanja među mladima. // [Školska knjižnica u 21.stoljeću] / 10. proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske / urednik izdanja Višnja Šeta. Rijeka : Prva sušačka hrvatska gimnazija ; [Zagreb] : Ministarstvo prosvjete i športa , 1999. Str. 209-214.
4. Clark, C.; Rumbold, K. Reading for pleasure: A research overview. London : National Literacy Trust, 2006. Str. 5-29. Dostupno na: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED496343.pdf> (13.8.2020.)
5. Cullinan, B. E. Independent Reading and School Achievement. // School Library Media Research 3 (2000), str. 1-23. Dostupno na: <http://www.ala.org/aasl/pubs/slr> (14. 8. 2020.)
6. Čičko, H. Pristupiti čitanju lektire na drugačiji način. // Kako razvijati kulturu čitanja : zbornik / priredila Ranka Javor. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 1999. Str. 75-79.
7. Čudina Obradović, M. Psihologija čitanja : od motivacije do razumijevanja. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga, 2014.

8. Čuvalo, A.; Peruško, Z. Ritmovi medijskih generacija u Hrvatskoj: istraživanje repertoara medijskih generacija iz sociološke perspektive. // *Revija za sociologiju* 47, 3(2017), str. 271-302. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/193687> (25. 8. 2020.)
9. *Djeca u digitalnom svijetu : stanje djece u digitalnom svijetu 2017*. New York : UNICEF, 2017.
10. Dryden, G.; Vos, J. *Revolucija u učenju : kako promijeniti način na koji svijet uči*. Zagreb : Educa, 2001.
11. Galić, I. Čitanje – obveza ili zadovoljstvo. // [Kršćanstvo u programima i fondovima školskih knjižnica ; Lektira i mladi čitatelj] / 12. proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske / urednik izdanja Višnja Šeta. [Zagreb] : Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske ; Rijeka : Prva sušačka hrvatska gimnazija, 2001. Str. 82-91.
12. Grosman, M. Čitatelji i književnost u 21. stoljeću // Čitanje za školu i život IV. simpozij učitelja i nastavnika hrvatskoga jezika : zbornik radova / urednik Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2013. Str. 76-90.
13. Gudjons, H. *Pedagogija: temeljna znanja*. Zagreb: Educa, 1994.
14. Ilišin, V. *Slobodno vrijeme i interesi mladih*. // *Mladi: problem ili resurs* / urednici Vlasta Ilišin i Furio Radin. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, 2007. Str. 179-199.
15. Lasić-Lazić, J.; Špiranec, S.; Banek Zorica, M. Izgubljeni u novim obrazovnim okruženjima – pronađeni u informacijskom opismenjivanju. // *Medijska istraživanja : znanstveno-stručni časopis za novinarstvo i medije* 18, 1(2012), str. 125-142. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/85384> (25. 8. 2020.)

16. Leu, D. et al. The new literacies of online reading comprehension: Expanding the literacy and learning curriculum. // *Journal of Adolescent & Adult Literacy* 55, 1(2011), str. 7. Dostupno na: <https://www.researchgate.net/publication/228409747> (24. 8. 2020.)
17. Liu, Z. Reading behavior in the digital environment. // *Journal of Documentation* 61, 6(2005), str. 700-712. Dostupno na: <https://www.semanticscholar.org/paper/Reading-behavior-in-the-digital-environment%3A-in-the-Liu/539ab69f766e1612eeb946a8f322c52b25ca4693> (25.8. 2020.)
18. Liu, Z. Digital reading. // *Chinese Journal of Library and Information Science (English edition)* 5, 1(2012), str. 85-94. Dostupno na: https://scholarworks.sjsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1067&context=slis_pub (25. 8. 2020.)
19. Margolin, S. et al. E-readers, computer screens, or paper : does reading comprehension change across media platforms? // *Applied Cognitive Psychology* 27, 4(2013), str. 512-519. Dostupno na: <https://digitalcommons.brockport.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1026&context=drakepubs> (24.8.2020.)
20. Nagy, A. Modernizacija, globalizacija – posljedice i protumjere. // *Međunarodni stručni skup Mladi i čitanje u multimedijalnom okruženju / urednik Ivanka Stričević. Koprivnica : Hrvatsko čitateljsko društvo, 1999. Str 12-18.*
21. Ninčević, M. Izgradnja adolescentskog identiteta u današnje vrijeme. // *Odgovorne znanosti* 11, 1(2009), str. 121.

22. Peti-Stantić, A. Užitak čitanja – intelektualna razbibriga i/ili intelektualna potreba. // Čitanje – obaveza ili užitak : zbornik / priredila Ranka Javor. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2009. Str. 5-8.
23. Potočnik, D. Mladi i nove tehnologije. // Mladi: problem ili resurs / urednici Vlasta Ilišin i Furio Radin. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, 2007. Str. 105-136.
24. Prensky, M. Digitalni urođenici, digitalni pridošlice. // Edupoint 12, 5(2005), str. 23-26.
Dostupno na: <http://edupoint.carnet.hr/casopis/40/clanci/3.html> (14. 8. 2020.)
25. Rončević Zubković, B. Samoregulacija čitanja. // Čitanje za školu i život: IV. simpozij učitelja i nastavnika hrvatskoga jezika : zbornik radova / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje, 2013. Str. 33-41.
26. Rudan, Vlasta. Normalni adolescentni razvoj. // Medix 10, 52(2004), str. 37-39.
27. Sabljak, Lj. Adolescenti kao korisnici narodnih knjižnica. // Zbornik radova / Međunarodno savjetovanje Narodne knjižnice – izazov promjena. Rijeka : Gradska knjižnica ; Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1997. Str. 89-92.
28. Sabolović-Krajina, D. Čitanje - sposobnost nužna u svim medijima. // Međunarodni stručni skup Mladi i čitanje u multimedijalnom okruženju / urednik Ivanka Stričević. Koprivnica : Hrvatsko čitateljsko društvo, 1999. Str 5-6.
29. Sabolović-Krajina, D. Uloga narodnih knjižnica u poticanju čitanja. // Zbornik radova / Međunarodno savjetovanje Knjižnice europskih gradova u 21. stoljeću, Varaždin : Gradska knjižnica "Metel Ožegović", 1998. Str. 145-152.

30. Stričević, I. Djeca kao korisnici narodnih knjižnica – potrebe, mediji, programi, perspektive. // Zbornik radova / Međunarodno savjetovanje Narodne knjižnice – izazov promjena. Rijeka : Gradska knjižnica ; Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1997. Str. 83-88.

31. Stropnik, A. Knjižnica za nove generacije : virtualni sadržaji i usluge za mlade. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2013.

32. Šeligo, B. Krenimo odgajati čitatelja i stvarati korisnike školske knjižnice. // 23. proljetna škola školskih knjižničara : Čitanje kao dio knjižnično-informacijskog obrazovanja / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2011. Str. 131-136.

33. Težak, D. Utjecaji suvremenih medija na tematske i strukturne promjene u literaturi za mlade. // Međunarodni stručni skup Mladi i čitanje u multimedijalnom okruženju / uredila Ivanka Stričević. Koprivnica : Hrvatsko čitateljsko društvo, 1999. Str. 41-45.

34. Zovko, M. Važnost čitanja. // 23. proljetna škola školskih knjižničara : Čitanje kao dio knjižnično-informacijskog obrazovanja / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2011. Str. 27-31.

Popis slika (pitanja i rezultati ankete)

Slika 1. – *Spol*

Slika 2. – *Godine starosti*

Slika 3. – *Voliš li čitati?*

Slika 4. – *Procijenite svoje čitateljske sposobnosti.*

Slika 5. – *Za ovu tvrdnju možeš odabrati više odgovora. Čitanje:*

Slika 6. – *Koliko često posjećuješ školsku knjižnicu?*

Slika 7. – *Radije ćeš izabrati:*

Slika 8. – *Ako čitaš ili moraš čitati u e-obliku odabrat ćeš:*

Slika 9. – *Što smatraš prednošću knjiga u e-obliku?*

Slika 10. – *Što smatraš prednošću knjiga u tiskanom obliku?*

Slika 11. – *Koliko vremena dnevno provodiš na internetu?*

Slika 12. – *S kojeg uređaja najčešće pristupaš internetu?*

Slika 13. – *Koje od navedenih aplikacija i servisa upotrebljavaš na dnevnoj bazi?*

Slika 14. – *Smatraš li da te digitalna tehnologija ometa u učenju ili čitanju?*

Slika 15. – *Možeš li istodobno čitati tekst s razumijevanjem, a za nešto drugo upotrebljavati digitalne uređaje i servise?*

Mladi i čitanje u digitalnom okruženju

Sažetak

Mladi imaju drugačije navike i interes za čitanjem u odnosu na starije generacije, a do izražaja dolazi digitalno okruženje. Razvojem digitalne tehnologije i elektronskih medija potrebno je još više raditi na očuvanju statusa čitanja i knjige, iako ona još nije izgubila svoju društvenu vrijednost. Suvremenu tehnologiju i servise treba iskoristiti u zadržavanju čitatelja te pokušati uspostaviti ravnotežu između novih i starih medija. Čitanje je složena jezična djelatnost i ima važnu ulogu u društvenom, kulturnom, intelektualnom i osobnom razvoju pojedinca. Čitanje može postati ugodna i poželjna aktivnost za cjeloživotno usavršavanje uz uloženi trud mladih te poticaje roditelja, odgajatelja, stručnih suradnika i ostalih odgojno-obrazovnih djelatnika.

Ključne riječi: mladi, čitanje, digitalno okruženje

Youth and reading in a digital environment

Summary

Young people have different habits and interest in reading compared to the older generations, with the digital environment coming to the fore. With the development of digital technology and electronic media, even more work is needed to preserve the status of reading and books, although it has not yet lost its social value. Modern technology and services should be used to retain readers and try to strike a balance between new and old media. Reading is a complex linguistic activity which plays an important role in the social, cultural, intellectual and personal development of an individual. Reading can become a pleasant and desirable activity for lifelong learning with the efforts of young people and the encouragement of parents, educators, professional associates and other educational staff.

Key words: youth, reading, digital environment